

Ἀγάπη:

Ἡ χαραμάδα τῆς αἰωνιότητος

ERNESTO CARDENAL

Ἀγάπη:
Ἡ χαραμάδα τῆς αἰωνιότητος

Μετάφραση-ἐπιμέλεια ἔκδοσης:
Βασίλης Ἀργυριάδης

Ἐν πλῶ

Original edition published by Paraclete Press,
Brewster, Massachussets, USA, 2006.

© 1970 by Ernesto Cardenal; Revised edition by Ernesto Cardenal

© (Γιά τήν ἑλληνική ἔκδοση) Ἐκδόσεις Ἐν πλω̄

Κολοκοτρώνη 49, Ἀθήνα 105 60

Τηλ.: 210 3226343 - Fax: 210 3221238

e-mail: info@enploeditions.gr

www.enploeditions.gr

Α' ἔκδοση: Φεβρουάριος 2010

ISBN: 978-960-6719-66-0

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Μοναδικότητα	~ 9
Δίψα	~ 13
Τὰ ἀρχικά τοῦ Θεοῦ	~ 19
Εἰκόνα Θεοῦ	~ 23
Ταυτότητα	~ 27
Ἡ μεγαλύτερη ἀγάπη ἀπ' ὅλες	~ 30
Πάθος	~ 32
Ἐγώ	~ 35
Κέντρο	~ 40
Φύση	~ 44
Λαχτάρα	~ 48
Θεός καί τίποτα	~ 51
Ἀπειρία	~ 58
Φῶς καί σκοτάδι	~ 62
Κοιτάζοντας	~ 66
Ἀτελεύτητη στιγμή	~ 70
Ἐντός	~ 72
Κλήση	~ 77
Ἡδονή	~ 80
Σχέση τῶν δύο	~ 84
Σέξ καί γάμος	~ 87
Νιάτα	~ 92

Ταξίδι	~ 95
Πηγή	~ 99
Δομές	~ 106
Ἄμαρτία καί ἀνελευθερία	~ 109
Πτωχεία	~ 113
Ἕλισμός καί εἰδωλολατρία	~ 119
Κατοχή	~ 122
Ἐμφανίσεις	~ 126
Ψυχή	~ 128
Εἰκόνα	~ 131
Θέλημα Θεοῦ	~ 134
Θαύματα	~ 141
Καταδίκη καί αὐταπάρηση	~ 147
Αἰωνιότητα	~ 151
Ζώντας	~ 155
Παράδεισος	~ 161
Γνωρίζω καί γνωρίζομαι	~ 165
Ἐξέλιξη	~ 170
Ἄνθρωπος πρὸ ἀνθρώπινος	~ 175
Ἄνθρωπος καί σύμπαν	~ 180
Τραγουδώντας μέσ' στή νύχτα	~ 185

Μοναδικότητα

Όλα τά πράγματα αγαποῦν τό ἓνα τό ἄλλο. Καθετί μέσα στή φύση νιώθει τόν ἑαυτό του σέ ἄρμονία μέ ὅλα τά ἄλλα. Όλα τά ζωντανά πλάσματα εἶναι σέ κοινωνία μεταξύ τους. Όλα τά φυτά, τά ζῶα καί τά πράγματα ἔχουν οἰκογενειακά χαρακτηριστικά καί ἀντιγράφουν τό ἓνα τό ἄλλο. Ὑπάρχουν ἔντομα πού μιμοῦνται φυτά καί φυτά πού μιμοῦνται ἔντομα· ζῶα πού εἶναι σάν τό νερό, σάν τούς βράχους, σάν τήν ἄμμο τῆς ἐρήμου, σάν τό χιόνι, σάν τά δέντρα ἢ σάν ἄλλα ζῶα. Όλα τά ζωντανά πλάσματα αγαποῦν τό ἓνα τό ἄλλο (καί τρῶνε τό ἓνα τό ἄλλο), καί εἶναι ὅλα συνδεδεμένα στήν ἀπέραντη διαδικασία τῆς γέννησης, τῆς ἀνάπτυξης, τῆς ἀναπαραγωγῆς καί τοῦ θανάτου. Όλα τά πράγματα στή φύση εἶναι μεταλλαγῆ, μετασχηματισμός καί ἀλλαγῆ τοῦ ἑνός στό ἄλλο· ἀγκαλιάζονται, θωπεύουν καί φιλοῦν. Καί ὅπως οἱ νόμοι πού κυβερνοῦν τά ζωντανά πλάσματα, ἔτσι καί οἱ νόμοι πού κυβερνοῦν τήν ἀδρανῆ φύση (πού εἶναι ἐπίσης ζωντανή μέ μιᾶ ζωῆ ἀθέα-

τη σέ μᾶς) περιέχονται ὅλοι στὸν ἓνα νόμο τῆς ἀγάπης. Ὅλα τὰ φυσικὰ φαινόμενα εἶναι τὸ ἓνα φαινόμενο τῆς ἀγάπης. Τὸ λιώσιμο μιᾶς χιονονιφάδας εἶναι ἓνα μέ τὴν ἔκρηξη ἑνὸς νέου ἀστεριοῦ, ἑνὸς νόβα. Τὸ σκαθάρι πού γαντζώνεται σφιχτά ἀπὸ τὸ περίττωμα πού τὸ τρέφει, εἶναι ἓνα μέ τὸν ἔραστή πού κρατιέται ἀπὸ τὴν ἀγάπη του. Καθετὶ στή φύση προσπαθεῖ νὰ διαρρήξει τὰ ἴδια του τὰ ὄρια καὶ νὰ προχωρήσει πέρα ἀπὸ τὰ σύνορα τῆς ἀτομικότητάς του, ἀναζητώντας κάποιον γιὰ νὰ τοῦ δοθεῖ, κάποιον μέσα στὸν ὁποῖο νὰ μεταμορφωθεῖ. Οἱ νόμοι τῆς θερμοδυναμικῆς καὶ τῆς ἠλεκτροδυναμικῆς, οἱ νόμοι τοῦ φωτός καὶ ὁ παγκόσμιος νόμος τῆς βαρύτητας εἶναι ὅλα ὁ ἓνας καὶ αὐτὸς νόμος τῆς ἀγάπης. Καθετὶ στή φύση εἶναι ἀτελής, προσφέρει τὸν ἑαυτό του στὸν ἄλλο καὶ σφιχταγκαλιάζεται μαζί του. Ὅλα τὰ πλάσματα στὸν πῖο κρυφὸ τους ἑαυτό καὶ στὰ κατάβαθα τῆς ὑπαρξῆς τους πεινοῦν καὶ διψοῦν γιὰ ἀγάπη.

Τὰ πράγματα συσχετίζονται μεταξύ τους· τὸ ἓνα περιέχεται μέσα σ' ἄλλο καὶ αὐτὸ τὸ ἄλλο μέσα σέ ἄλλα, κατὰ τέτοιο τρόπο πού ὀλόκληρο τὸ σύμπαν εἶναι μία ἀπέραντη ὑπαρξη.

Ὀλόκληρη ἡ φύση ἀγγίζει καὶ συνυφαίνεται. Ὀλόκληρη ἡ φύση ἀγκαλιάζει. Ὁ ἄνεμος πού μέ ἀγγίζει ἀνάλαφρα, ὁ ἥλιος πού μέ φιλᾷ, ὁ ἀγέρας πού ἀνασαίνω, τὸ ψάρι πού κολυμπάει στὸ νερό, τὸ ἀπομακρυσμένο ἀστέρι καὶ ἐγὼ πού τὸ κοιτῶ, ὅλοι εἴμαστε σέ ἐπαφή. Αὐτὸ πού ἀποκαλοῦμε κενὸ διάστημα μεταξύ τῶν ἀστεριῶν, εἶναι φτιαγμένο ἀπὸ τὴν ἴδια ὕλη μέ τὰ ἀστέρια, μόνον πού εἶναι λεπτότε-

ΜΟΝΑΔΙΚΟΤΗΤΑ

ρο και άραιότερο. Τά αστέρια είναι άπλά μιά πυκνότερη συγκέντρωση αὐτῆς τῆς διαπλανητικῆς ὕλης, καί ὁλόκληρο τό σύμπαν εἶναι σάν ἕνα μεγάλο ἀστέρι. Μοιραζόμεστε ὅλοι αὐτό τό σύμπαν μέσα ἀπό ἕναν καί τόν αὐτό ρυθμό, τόν ρυθμό τῆς συμπαντικῆς βαρύτητας, πού εἶναι ἡ δύναμη πού προσδένει τή χαώδη ὕλη, πού συνενώνει τά μόρια, φέρνει σέ ἐνότητα τά σωματίδια τῆς ὕλης σέ ὅποιαδήποτε γωνιά τοῦ σύμπαντος, κάνοντας τά ἀστέρια νά εἶναι ἀστέρια. Αὐτός εἶναι ὁ ρυθμός τῆς ἀγάπης.

Εἴμαστε ὅλοι σέ ἐπαφή καί εἴμαστε ὅλοι ἀτελεῖς. Καί αὐτή ἡ ἀτελής φύση τεντώνεται γιά νά φτάσει τήν τελειότητα της. Αὐτό ὀνομάζεται ἐξέλιξη. Τό πιό τέλειο πράγμα στή φύση εἶναι τό ἀνθρώπινο εἶδος. Καί ἐμεῖς εἴμαστε ἀνολοκλήρωτοι. Κι ἐμεῖς εἴμαστε ἀτελεῖς καί τεντωνόμαστε νά φτάσουμε τόν ἄλλον, τόν Θεό. Καί ὅταν ἀγαπᾶμε τόν Θεό, Τόν ἀγαπᾶμε μέ τή βιάση ὁλόκληρης τῆς φύσης, τοὺς στεναγμούς τῶν πλασμάτων καί μ' ὁλόκληρη τή λαχτάρα τῆς ἐξέλιξης. Ὅπως λέει ὁ ἀπόστολος Παῦλος, ὁλόκληρη ἡ κτίση συστενάζει μαζί μας, σάν νά βρίσκεται σέ τοκετό. Εἶναι ὁ πόνος τῆς παντοδύναμης διαδικασίας τῆς ἐξέλιξης.

Ὅταν οἱ μοναχοὶ ψάλλουν ἐν χορῶ, ψάλλουν ἐπ' ὀνόματι ὁλόκληρης τῆς κτίσης, ἀφοῦ τά πάντα μέσα στόν κόσμο, ἀπό τό ἠλεκτρόνιο μέχρι τά ἀνδρόγυνα, ἀποτελοῦν ἕνα καί μόνο ψαλμό. Δέν μποροῦμε νά βροῦμε ἀνάπαυση ἕως ὅτου βροῦμε τόν Θεό. Μόνο Ἐκεῖνος μπορεῖ νά ἀποκριθεῖ στήν ἀνάγκη τῆς καρδιάς μας καί τῆς πελώριας ἀγάπης πού ὑπάρχει μέσα μας μέ ὅλη τή δύναμη τῆς παγκόσμιας βαρύ-

ERNESTO CARDENAL

τητας. Ἐκεῖνον τεντώνονται νά φτάσουν ὅλα τά πλάσματα.

Καί ὅλα τά πράγματα μᾶς μιλοῦν γιά τόν Θεό, ἐπειδή ὅλα τά πράγματα Τόν λαχταροῦν: ὁ ἔναστρος οὐρανός καί ὅλα τά ἔντομα, οἱ ἀχανεῖς γαλαξίες καί οἱ σκίουροι πού παίζουν ὅλη μέρα, πού τρομάζουν μέ ὅ,τι τά πλησιάζει καί κρύβονται (κάθε κίνησή τους εἶναι μιὰ ὑποσυνείδητη κίνηση πρὸς τόν Θεό).

Ἦ ὅλα τά ἀστέρια κινοῦνται πρὸς Ἐκεῖνον καί τό σύμπαν ἐπεκτείνεται πρὸς Ἐκεῖνον. Ἦ ὅλα τά ἀστέρια (καί ἀκόμα καί ἡ ἴδια ἡ ἀρχέγονη ἀέρια μορφή τους) προῆλθαν ἀπό Ἐκεῖνον καί τό σύμπαν μόνο σ' Ἐκεῖνον μπορεῖ νά βρεῖ ἀνάπαυση.

Ο λύκος τῆς στέπας, πού ἀλυχτάει μέσα στή νύχτα, ἀλυχτάει γιά τόν Θεό· καί ἡ κουκουβάγια γιά Ἐκεῖνον κράζει. Γιά Ἐκεῖνον στενάζει τό ἄκακο περιστέρι καί δέν τό ξέρει. Τόν Θεό ἐπίσης καλεῖ τό μικρό μοσχάρι πού μουγκανίζει γιά τή μητέρα του, τό λιοντάρι πού βρυχᾶται καί τά βατράγια πού κοάζουν. Ὅλη ἡ κτίση Τόν καλεῖ μέ ὅλη τήν ποικιλία τῶν γλωσσῶν της. Καί ἡ γλώσσα τῶν ἐραστῶν, ἡ γλώσσα τῶν ποιητῶν καί ἡ προσευχή τῶν μοναχῶν κραυγάζουν ἐπίσης γιά τόν Θεό.

Ὅλα τά ἀνθρώπινα μάτια ἔχουν μέσα τους λαχτάρα. Ἄνθρωποι ἀπ' ὅλες τίς φυλές, παιδιά, γέροι, μητέρες, ἐργαζόμενες γυναῖκες, ἀστυνομικοί, ἐργάτες, τυχοδιῶκτες, δολοφόνοι, ἐπαναστάτες, δικτάτορες καί ἅγιοι – ὅλοι ἔχουν τό ἴδιο φῶς λαχτάρας, τήν ἴδια βαθιά φωτιά, τόν ἴδιο ἄπειρο πόθο γιά εὐτυχία καί χαρά δίχως τέλος. Τά ἀνθρώπινα μάτια εἶναι σάν πηγάδια, σάν τό πηγάδι τῆς Σαμαρείτιδας γυναίκας.

Κάθε γυναίκα είναι μιά γυναίκα στό πηγάδι. Τό πηγάδι είναι βαθύ. Καί ό Ίησοῦς στέκει στό φιλιατρό.

«Τοῦ λέει ἡ γυναίκα: “Κύριε, ἐσύ δέν ἔχεις οὔτε κἄν κουβά, καί τό πηγάδι εἶναι βαθύ...”

Ὁ Ίησοῦς τῆς εἶπε: “ὅποιος πίνει ἀπ’ αὐτό τό νερό θά διψάσει πάλι, ὅποιος ὅμως πιεῖ ἀπό τό νερό πού θά τοῦ δώσω ἐγώ δέν θά διψάσει ποτέ, ἀλλά τό νερό πού θά τοῦ δώσω θά γίνει μέσα του μιά πηγὴ πού θά ἀναβλύζει νερό ζωῆς αἰώνιας”. Τοῦ λέει ἡ γυναίκα: “Κύριε, δώσε μου αὐτό τό νερό γιά νά μὴ διψάω, κι οὔτε νά ἔρχομαι ὡς ἐδῶ γιά νά τό παίρνω”» (Ἰωάν. 4, 11-15).

Αὐτή ἡ δίψα πού ὅλες οἱ ὑπάρξεις νιώθουν εἶναι ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ.

Γιά χάρη αὐτῆς τῆς ἀγάπης ἔγιναν ὅλοι οἱ πόλεμοι, διαπράχθηκαν ὅλα τὰ ἐγκλήματα, καί γιά χάρη της ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἀγαπιοῦνται ἢ μισοῦνται. Γιά χάρη αὐτῆς τῆς ἀγάπης οἱ ἄνθρωποι σκαρφαλώνουν βουνά, κατεβαίνουν στόν πυθμένα τοῦ ὠκεανοῦ, κυβερνοῦν καί συνωμοτοῦν καί χτίζουν καί γράφουν καί τραγουδοῦν καί θρηνοῦν καί ἀγαποῦν. Κάθε ἀνθρώπινη ἐνέργεια, κάθε ἁμαρτία εἶναι μιά ἀναζήτησι τοῦ Θεοῦ. Ὅμως κάποιες φορές ἀναζητεῖται ἐκεῖ πού δέν εἶναι δυνατόν νά βρεθεῖ. Γι’ αὐτό καί ὁ Αὐγουστίνος λέει: «Γύρεψε αὐτό πού γυρεύεις, ἀλλά ὄχι ἐκεῖ πού τό γυρεύεις». Διότι αὐτό πού ἀποζητᾶμε στά ὄργια, στά ξεφαντώματα, στά ταξίδια, στοὺς κινήματογράφους καί στά

μπάρ εἶναι ἀπλά ὁ Θεός. Ὅμως μονάχα μέσα μας μπορεῖ νά βρεθεῖ.

Μέσα σέ καθένα ἀπό μᾶς ὑπάρχει ἡ ἴδια κραυγή καί ἡ ἴδια δίψα: « Ὅπως ἡ ἐλαφίνα ἀποζητᾷ τὰ τρεχούμενα νερά, ἔτσι ἡ ψυχὴ μου σ' ἀποζητᾷ Θεέ μου!», λέει ὁ 41ος Ψαλμός. Τό βέλος Του ἔχει διαπεράσει κάθε καρδιά.

Ἡ λαγνεία τοῦ δικτάτορα γιά ἐξουσία, χρῆμα καί ιδιοκτησία εἶναι ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Ὁ ἐραστής πού ἀναζητᾷ τόν δρόμο γιά τό σπίτι τῆς ἀγάπης του, ὁ ἐξερευνητής, ὁ ἐπιχειρηματίας, ὁ ταραχοποιός, ὁ καλλιτέχνης καί ὁ ἡσυχαστής μοναχός – ὅλοι ψάχνουν τό ἴδιο πράγμα: τόν παράδεισο.

Τά πρόσωπα τῶν κοριτσιῶν εἶναι ἡ ἀντανάκλαση τοῦ παραδείσου, γι' αὐτό καί μᾶς ἐλκύουν τόσο πολύ – διότι εἴμαστε πλασμένοι γιά τόν παράδεισο.

Ὁ Θεός εἶναι ἡ πατρίδα ὅλων. Γι' Αὐτόν καί μόνο εἴμαστε νοσταλγοί. Στήν ὄψη κάθε πλάσματος ὁ Θεός μᾶς καλεῖ· τὰ θέλητρα τοῦ πλάσματος εἶναι τό κάλεσμά Του. Ἀκοῦμε τήν κλήση Του βαθιά μέσα μας, ὅπως ὁ κορυδαλλός ἀκούει τό ταίρι του νά τόν φωνάζει τήν αὐγή ἢ ὅπως ἡ Ἰουλιέτα ἀκούει τόν Ρωμαῖο της νά ψιθυρίζει κάτω ἀπό τό μπαλκόνι της.

Τό δειλινό καί ἡ νύχτα εἶναι σιωπηλά καί μοναχικά, ἐπειδή ὁ Θεός τά ἐφτιαξε ἔτσι γιά πνευματική ἐνατένιση. Τά δάση, ἡ ἔρημος, ἡ θάλασσα καί ὁ ἕναστρος οὐρανόσ

πλάστηκαν για τήν πνευματική ένατένιση. Γι' αὐτήν πλάστηκε ὁλόκληρος ὁ κόσμος.

Ἡ κίσσα καί ὁ κλειδωνᾶς¹ μιλοῦν γιά τόν Θεό – Ἐκεῖνος τά δίδαξε νά μιλοῦν. Ὁ αὐγινός χορός τῶν πουλιῶν τραγουδᾷ στόν Θεό. Ἡφάιστεια, σύννεφα καί δέντρα κραυγάζουν γιά τόν Θεό. Ὅλη ἡ κτίση κραυγάζει μέ φωνή δυνατή πῶς ὁ Θεός ὑπάρχει, εἶναι ὠραῖος καί ἀγαπᾷ. Ἡ μουσική τό τραγουδᾷ στά αὐτιά μας καί ἡ ὁμορφη ἐξοχή τό μαρτυρᾷ στά μάτια μας.

«Βρίσκω ἐπιστολές ἀπό τόν Θεό πεσμένες στόν δρόμο, καί ὅλες φέρουν τήν ὑπογραφή Του», λέει ὁ Whitman². Καί τό πράσινο γρασίδι εἶναι ἓνα εὐωδιαστό μαντήλι μέ τά ἀρχικά τοῦ Θεοῦ στή γωνιά του· μᾶς τό ἔριξε ὁ Θεός, ὅπως λέει ὁ Whitman, γιά νά μᾶς θυμίζει Ἐκεῖνον. Νά πῶς βλέπουν τή φύση οἱ ἅγιοι καί πῶς τήν ἔβλεπε ὁ Ἀδάμ στήν Ἐδέμ (κι οἱ ποιητές κι οἱ καλλιτέχνες ἔτσι τή βλέπουν κάποιες φορές καί ὡς ἓνα βαθμό).

Ἡ σφραγίδα τοῦ Θεοῦ ὑπάρχει πάνω σ' ὁλόκληρη τή φύση. Ὅλα τά πλάσματα εἶναι ἐρωτικά γράμματα τοῦ Θεοῦ πρὸς ἐμᾶς. Εἶναι ξεσπάσματα ἀγάπης. Ὅλη ἡ φύση εἶναι ἓνα ξέσπασμα ἀγάπης, βαλμένο ἐκεῖ ἀπό τόν Θεό, γιά νά

¹ Κλειδωνᾶς: Μικρὸ σῶμα πουλάκι 10-11,5 cm (τό πτηνὸ *Periparus ater*) (Σ.τ.Μ.).

² Walt Whitman (1819-1892): Ἕνας ἀπὸ τοὺς σημαντικότερους Ἀμερικανοὺς συγγραφεῖς καί ποιητές. Κυριότερο ἔργο του ἀποτελεῖ ἡ ποιητικὴ συλλογὴ *Φύλλα Χλόης* (*Leaves of Grass*) (Σ.τ.Μ.).